

Annie M.G. Schmidtschool: het welbevinden van het kind als gezamenlijk belang van ouders en school

De Annie M. G. Schmidtschool is een school voor speciaal basisonderwijs (sbo) in Hilversum. De school heeft een goede naam, zowel bij de ouders als bij de andere scholen in het samenwerkingsverband.

Goede naam van de school

Alex Blei, coördinator bovenbouw: 'We merken dat mond tot mond reclame werkt. De scholen in het samenwerkingsverband zijn positief over de samenwerking met onze school en veel ouders zijn tevreden over de wijze waarop we met hun kinderen werken. Wat ook belangrijk is: kinderen worden hier niet afgewezen. Ook als de groepen vol zijn, wordt er toch naar een mogelijkheid gezocht om een kind te plaatsen. Soms gaat het ook alleen om plaatsing voor een observatieperiode als tussenstap voor doorstroom naar een cluster 3 of 4 school.'

Vernieuwende elementen

1. Het onderwijs op de Annie M.G. Schmidtschool wordt vorm gegeven op basis van de principes van het Handelingsgericht Werken (HGW). Deze methodiek kent een cyclische aanpak waarbij zowel pedagogische als didactische doelen gesteld worden. Daarbij wordt goed gekeken naar de wisselwerking tussen de stimulerende en bevorderende factoren van het kind zelf, van de onderwijsleeromgeving en van de opvoedingssituatie.
2. De leerkrachten hebben tot taak de stimulerende factoren vanuit deze drie verschillende invalshoeken (het kind, de ouder en de leerkracht) zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Dat is de reden dat school en leerkrachten actief samenwerking zoeken met ouders.

Rol van de leerkrachten

Het beleid van de Annie M.G. Schmidtschool ten aanzien van de relatie met ouders is helder. Van alle leerkrachten wordt verwacht dat ze dit beleid uitvoeren en een goede communicatie met ouders onderhouden over de ontwikkeling van hun kind. Dat is niet altijd makkelijk. Ouders verschillen sterk in hun verwachtingen van de school. Alex Blei: 'We proberen daarin de goede toon te treffen, na te denken over hoe een bericht overkomt. Omgekeerd proberen we ook het gedrag van ouders te begrijpen. Ouders komen hier niet om ons te pesten, maar omdat ze ook zorg hebben over hun kind. Ze hebben het beste voor met hun kind. We hebben dus een gezamenlijke zorg: hun kind; onze leerling. We praten over wat we beiden kunnen doen opdat het kind zich optimaal ontwikkelt. Want we moeten het samen doen. We moeten daarin ook duidelijk zijn in wat we wel en wat we niet kunnen bieden. En dan moet je ook accepteren dat sommige dingen niet kunnen.' Teamleiders spelen een belangrijke rol bij het ondersteunen van hun teamleden in dit beleid. 'Communicatie is natuurlijk een machtig containerbegrip, maar waar het vooral om gaat is 'doe je wat je belooft' en 'wees helder naar elkaar'.'

Om dit beleid te evalueren maakt de Annie M.G. Schmidtschool gebruik van kwaliteitskaarten over communicatie. Daarnaast worden tweejaarlijkse tevredenheidmetingen uitgevoerd. 'We laten dan aan ouders zien welke zaken daaruit gekomen zijn en hoe we daarmee aan de slag gaan. Ook daar zit een cyclus in.'

3. De afstemming in begeleiding van het kind tussen ouder en leerkracht wordt vormgegeven in verschillende formele gesprekken gedurende een schooljaar, afgestemd op de HGW cyclus.

Formele gesprekken met ouders

De relatie met de ouders is vormgegeven in een viertal formele gesprekken (contactmomenten) gedurende een schooljaar. Het eerste gesprek vindt rond de herfstvakantie plaats aan de hand van de plaatsingsrapportage. Een echt kennismakingsgesprek is dat in veel gevallen niet meer. Kinderen zitten dan al een aantal weken op school, leerkrachten hebben een samenvatting van het dossier kunnen bestuderen en zelf een indruk gekregen van het kind. Ook hebben ze een beeld gekregen van het na te streven uitstroomniveau van de leerling, de leerprognose voor de korte termijn en een plan gemaakt voor de aanpak. Dit alles, neergelegd in de plaatsingsrapportage, wordt met ouders besproken. Aan de ouders wordt informatie over het kind gevraagd en tips voor de leerkracht, er wordt instemming gevraagd met het plan van aanpak en tot slot wordt ook besproken wat ouders in aanvulling op de schoolaanpak thuis kunnen doen.

Naast dit eerste gesprek zijn nog twee rapportgesprekken en een huisbezoek. Dit zijn de formele momenten om met ouders te spreken over de ontwikkeling van hun kind. 'In deze gesprekken bekijken we ook de vorderingen aan de hand van toetsgegevens. We kijken of dit nog overeenkomt met de leerprognoses uit het plaatsingsrapport. Uiteraard gaan de ontwikkelingen nooit via een mooie rechte lijn, maar grote afwijkingen van de verwachte lijn worden ook met de ouders besproken.' Ouders kunnen dus aan het eind van de schoolloopbaan nooit verrast worden met het uitstroomniveau dat hun kind heeft behaald. Niet alle ouders maken gebruik van deze formele gespreksmomenten. Soms loopt er al veel communicatie per mail of telefoon, soms hebben ouders geen behoefte aan een gesprek.

Voorafgaand aan het gesprek over het laatste rapport van het schooljaar krijgen ouders de vraag of ze tips willen opschrijven voor de nieuwe leerkracht in het volgend schooljaar. In de laatste week van het schooljaar is de overdracht gepland. In deze overdracht bespreekt de oude leerkracht dan ook de tips van ouders met de nieuwe leerkracht. Ouders maken minder gebruik van deze mogelijkheid dan de school zou willen. Waarom? 'Misschien vragen we daar toch onvoldoende aandacht voor? Ouders zijn ook heel verschillend. Sommige ouders komen nooit, vanuit de overtuiging dat het hier wel goed gaat. Die trekken alleen aan de bel als dat niet zo is. Andere ouders komen hier wekelijks. Het is ook aan ons om te kijken wat voor ouders het zijn en wat je van hen mag verwachten.'

4. De relatie met de ouders wordt daarnaast vormgegeven in tal van informele contactmogelijkheden. Ouders worden gestimuleerd om daarin ook zelf initiatieven te nemen. Gestreefd wordt naar een directe, korte lijn tussen de ouder en de leerkracht.

Informele relaties met ouders

Negen van de tien leerlingen komen met een taxibusje naar school. Dat betekent dat leerkrachten de ouders van deze leerlingen niet vanzelfsprekend zien. De opkomst op algemene ouderavonden is ook beperkt. Daarom zoekt de Annie M.G. Schmidtschool allerlei andere manieren om ouders te informeren en contact met hen te onderhouden. Via inloopavonden, thema-avonden, koffieochtenden en thememiddagen en diverse vormen van schriftelijke informatie. 'We willen ouders ook meer regie geven over de wijze van onderling contact. We nodigen ze uit om korte lijnen met ons te onderhouden en als er iets is, direct contact met ons op te nemen. Ouders verschillen onderling sterk en hier gaan ze ook heel

verschillend mee om. Sommigen komen elke week op school, anderen zie je nooit.'

5. Met ouders wordt besproken welke bijdrage zij kunnen leveren om het welbevinden en het leren voor hun kind zo optimaal mogelijk te maken. Het gaat hierbij om onderwijsondersteunend gedrag van ouders.

De rol van ouders bij welbevinden en leren

'In het plaatsingsgesprek toetsen we onze beelden en onze aanpak en we vragen ouders: wat kunnen jullie thuis doen, wat zijn de mogelijkheden?' aldus Alex Blei.

De ondersteuning die nodig is wisselt vaak ook per bouw. 'In de onderbouw stimuleren we bijvoorbeeld dat ouders met hun kind naar de bibliotheek gaan. In de bovenbouw krijgen kinderen huiswerk mee, we bespreken hoe ouders dat kunnen ondersteunen. En soms moeten ouders juist niet ondersteunen, omdat het kind zelf moet leren plannen. Als ouders kun je dan je kind wel stimuleren om aan het werk te gaan, maar je moet dan juist geen sommen uitleggen.'

Sommige ouders kunnen deze ondersteuning niet bieden. Bijvoorbeeld omdat er thuis een druk gezin is. 'Dan gaan we kijken wat we op school extra kunnen doen om dit kind te ondersteunen. En we kijken ook met ouders wat er dan in de thuissituatie wel mogelijk is, bijvoorbeeld op het vlak van sociaal-emotionele ondersteuning. Deze kinderen moeten veel reizen, hebben vaak weinig vriendjes in de buurt. Ouders kunnen dan misschien zorgen dat hun kind lid wordt van een club waar ze vriendjes kunnen maken.'

6. Er vinden ook gesprekken tussen kinderen, leerkrachten en ouders tegelijk plaats. Op die manier ervaren kinderen dat ouders en leerkrachten één lijn trekken. Dat geeft kinderen rust en voorkomt dat ze in loyaliteitsproblemen komen.

Gesprekken met kinderen

Uitgangspunt van de school is dat de lijnen tussen school en ouders kort moeten zijn in het belang van kinderen. Als er iets is met een kind, of als het gedrag niet door de beugel kan, wordt er direct contact met ouders opgenomen. Gesprekken over het gedrag van een leerling worden ook vaak met ouders, leerkracht en kind samen gevoerd. Kinderen ervaren zo dat ouders en leerkrachten een lijn trekken. 'Voor het kind geeft dat rust, het weet waar het aan toe is. Bovendien voorkomt dit dat kinderen als stoorzender tussen ouders en leerkrachten werken. De boodschap die we naar kinderen uitstralen is, je bent hier welkom, je mag zijn wie je bent, maar bepaalde gedragingen kunnen we niet tolereren.'

Verschillende keren per jaar voeren leerkrachten leergesprekken met kinderen over hun leerplan en de leervorderingen. Met schoolverlaters is dit gerelateerd aan het verwachte uitstroomprofiel. 'We bespreken dan: hier sta je en als je zo doorgaat, kom je daar uit. Wil je iets anders, dan moet je iets anders laten zien.' Soms geeft het een schrik-effect bij kinderen als hun leergedrag hier en nu zo sterk gerelateerd wordt aan de toekomst. Sommige leerkrachten bespreken ook de opzet van het groepsplan met de groep. De ervaring is dat kinderen vanaf een bepaalde leeftijd heel goed input kunnen leveren over wie met elkaar op welk niveau aan de slag kunnen.

Implementatie Handelingsgericht Werken

Bij handelingsgericht werken worden de stimulerende factoren vanuit het kind, de ouders en de leerkracht op elkaar afgestemd. De HGW aanpak vereist dus dat ouders ook een rol spelen. Vandaar dat de Annie M.G. Schmidtschool zo actief werkt aan het contact met ouders. Het is

niet toevallig dat deze school handelingsgericht werkt. De ontwikkelaar van deze methodiek, Noëlle Pameijer, is als school/kinderpsycholoog verbonden aan het samenwerkingsverband. Zij ondersteunt de Annie M.G. Schmidtschool bij het implementeren van deze werkwijze. Met deze implementatie is het team sinds een aantal jaren bezig. In dat kader zijn ook filmpjes gemaakt over de gesprekken met ouders. Voor teamleden deden de filmpjes goede diensten om aan elkaar te laten zien hoe je een goed gesprek met ouders (of kind) kunt voeren. Zie [Oudergesprekken: kennismakingsgesprek](#), HGW: [Kindgesprek](#) en [HGW: oudergesprek](#).

Tips en tops

- Accepteer ouders zoals ze zijn. Kinderen verschillen van elkaar en ouders verschillen van elkaar. Kijk samen wat je kunt doen in het belang van het kind. En accepteer dat ouders niet meer kunnen doen dan ze doen. Als ze iets willen, maar niet kunnen, vraag dan wat ze nodig hebben om het wel te kunnen.

Trots

Alex Blei: 'Ik ben er trots op dat we ouders accepteren zoals ze zijn. Dat we samen met hen kijken, is dit het pad dat we samen voor jouw kind willen bewandelen? We hebben een gezamenlijke zorg en we kijken wat we beiden kunnen doen om een bepaald doel te halen.' 'En ik ben er trots op dat de lijn altijd kort is. Het kan nooit zo zijn dat een ouder aan het eind van het jaar pas hoort dat het niet goed gaat.'

- Laat ook zien waar de grenzen van de school liggen. Je kunt niet aan alle wensen van ouders tegemoet komen. Maak heel duidelijk wat je wel kunt bieden en wat niet.
- Goed communiceren is belangrijk. De kern daarbij is: ben je duidelijk genoeg en doe je wat je hebt beloofd?
- Vraag ouders of ze tips willen opschrijven voor de nieuwe leerkracht in het volgend schooljaar.
- Ga het gewoon doen! Ga gesprekken met ouders aan.

Doen!

Alex Blei: 'Ga het gewoon doen. Ga gesprekken met ouders aan. Er zijn zoveel beelden over ouders – ze zijn lastig, ze zijn moeilijk –, maar dat heeft meer te maken met de ontvanger dan met de zender. Ouders uiten alleen hun zorg en die is meestal terecht. Soms doen ze dat lastig of inadequaat, maar het is wel hun zorg. Daarmee gaan ze de dialoog in feite aan. Ze geven daarmee aan 'ik verwacht iets anders'. De wedervraag is dan 'wat wil je? Kunnen we daaraan tegemoet komen?'. En als de verwachting van ouders irreëel is, dan moeten we dat ook aangeven. Dan kunnen ouders kiezen hoe ze daar mee om willen gaan.'

Kenmerken en karakteristiek van de school

- De Annie M. G. Schmidtschool (www.amgs.nl) is een school voor speciaal basisonderwijs (sbo) in Hilversum met ongeveer 230 leerlingen. Het is de enige sbo school van het gelijknamige samenwerkingsverband in de regio Gooi en Omstreken.
- De school heeft een goede naam, zowel bij de ouders als bij de andere scholen in het samenwerkingsverband. Hoe dat zo komt? Alex Blei: "Echt onderzoek is daar niet naar gedaan, maar we merken dat mond tot mond reclame werkt. De scholen in het samenwerkingsverband zijn positief over de samenwerking met onze school en veel ouders zijn tevreden over de wijze waarop we met hun kinderen werken."

Leerlingen en ouders aan het woord

De filmpjes [Ga je mee naar de Annie](#) en [Een dag op de Annie](#) geven een goed beeld van de werkwijze van de school. Kinderen komen uitgebreid aan het woord en aan het eind van het eerste filmpje vertellen ouders over hun ervaringen op en met de Annie M.G. Schmidtschool.

- Een belangrijk aspect is dat kinderen altijd worden aangenomen. Ook al zijn er volle groepen, toch wordt er naar een mogelijkheid gezocht om een kind te plaatsen. Soms gaat het ook alleen om plaatsing voor een observatieperiode als tussenstap voor doorstroom naar een cluster 3 of 4 school.
- De school werkt op basis van het handelingsgericht werken. In deze werkwijze wordt bekeken wordt hoe de aanpak van leerkracht, ouders en het kind zo goed mogelijk op elkaar afgestemd kunnen worden in het belang van het welbevinden en leren van het kind. Dat betekent dat ouders actief betrokken worden bij de doelen die de school nastreeft en bij de aanpak die de school hun kind biedt. Met ouders wordt besproken wat zij kunnen doen om hun kind te ondersteunen, sociaal-emotioneel en bij het leren. Zo wordt de kans dat de doelen behaald worden, groter.
- Het Ouderplatform Gooi en omstreken heeft een oudercursus voor ouders ontwikkeld gebaseerd op het boek *Samen Sterk: Ouders & School* (2012, een uitgave van Acco). Onlangs is een pilot van deze cursus *HGW voor Ouders* gestart. Ouders van nieuwe leerlingen van de Annie M.G. Schmidtschool hebben deze cursus gevolgd.

Visie, beleid en praktijk*Visie op samenwerking met ouders*

‘Onze visie is dat we met ouders een gemeenschappelijk belang hebben en dat is het kind.’

De visie is ook dat een kind zich prettig moet voelen om tot leren te komen. Het welbevinden van kinderen staat voorop. ‘Hun welbevinden neemt ook toe door succes met leren, daarom zijn we ook sterk op het leren gericht. Ouders, leerkrachten en kinderen werken hier samen aan, want uit onderzoek weten we dat het welbevinden van kinderen enorm toeneemt als hun ouders en school constructief samenwerken.’

Het beleid van de Annie M.G. Schmidtschool is gebaseerd op het handelingsgericht werken. Het gaat daarbij om een aanpak waarbij pedagogische en didactische doelen gesteld worden en waarbij betrokkenen in goed overleg met elkaar bepalen wat nodig is om deze doelen te

behalen (de onderwijsbehoeften van het kind) en wat hun leerkracht en ouders nodig hebben om dit te bieden (hun ondersteuningsbehoeften). Stimulerende en bevorderende factoren van zowel het kind, het onderwijs en de opvoeding worden in onderling overleg zo goed mogelijk op elkaar afgestemd.

In de praktijk worden allerlei manieren gezocht (formele en informele) om ouders in dit proces te betrekken. 'We doen heel veel om ouders ruimte te geven om hier te komen en met ons in contact te komen. Lukt dat niet, dan gaan we gewoon op huisbezoek, dat waarderen ouders.'

Ruimte voor kennismaking

'Onze school neemt de ruimte om met ouders te praten over de geschiedenis die ze al samen met hun kind hebben doorgemaakt. We willen graag dat ouders aangeven wat hun kind mee brengt, wie het kind is, wat het kan en wil en wat het nodig heeft om het goed op school te hebben. In het onderwijs worden kinderen te vaak afgerekend op wat ze niet kunnen. Wij kijken naar wat ze wel kunnen. Wij willen niet praten in beperkingen, maar in mogelijkheden en kansen'.

Begrip voor de positie van ouders

'Onze school is voor ouders meestal niet de eerste keuze. Vaak is er al een hele geschiedenis met de nodige hobbels en teleurstellingen aan vooraf gegaan. In de eerste contacten zijn ouders dan soms ook terughoudend. Als school willen we ook de ouders de ruimte bieden om een nieuwe start te kunnen maken.'

Het gaat om de behoeftes van hun kind

'We hebben laatst twee leerlingen in de schoolverlatergroep gekregen. Dat is heel laat, waarom is dat? We plannen dan een gesprek met de ouders en het kind samen. De leerkracht gaat dan met het kind in gesprek: wie ben je, wat kan je, wat wil je leren en wat heb je daarvoor nodig? De ouders zitten erbij en vullen dingen aan met hun kennis en ervaring. Zij zijn tenslotte de ervaringsdeskundigen en kennen hun kind het beste en het langste. De ouders ervaren dan ook dat het om hun kind gaat, dat diens welbevinden centraal staat. Daar sluiten we met zijn allen zo goed mogelijk bij aan. Dat is de start van de samenwerking met ouders. Je moet ouders het gevoel geven: het gaat om jouw kind en zijn/haar behoeften zijn voor ons allemaal leidend. Daarnaast roepen we ouders op om korte lijnen met ons te onderhouden. Als er iets is, bel, kom langs, laten we zorgen dat er geen ruis ontstaat. Vertel het ons als we het anders moeten doen, maar ook als we het goed doen!'

Afstemming en wisselwerking

Het gaat vooral om afstemming en wisselwerking. Ouders en school hebben elk hun eigen verantwoordelijkheden. De school moet ook accepteren dat er in de thuissituatie soms beperkingen zijn.

'We proberen iets te veranderen in de thuissituatie met onze suggesties, in de wetenschap dat je het ook daar moet laten. We vragen er wel naar in vervolggesprekken, maar je kunt er niet dagelijks bovenop zitten. We zijn als school geen thuisondersteuners. Soms moet je gewoon constateren dat er in de thuissituatie niet veel mogelijk is. Dan gaan we kijken wat we op school extra kunnen doen om dit kind te ondersteunen. Als we ons echt zorgen maken om het belang van een kind, dan bespreken we dat met ouders en ondersteunen we hen bij het zoeken van de juiste hulp. Onze schoolmaatschappelijk werker is goed op de hoogte van de sociale kaart in deze regio en gaat dan samen met ouders aan de slag.'

'We zitten er dus wel achterheen als we denken dat er zorg nodig is. We hadden bijvoorbeeld laatst een kind met een afgebroken tand, die niet naar de tandarts ging. In ernstige gevallen

zoeken we wel contact met thuisondersteuners, als die er zijn, en omgekeerd komt dat ook wel voor.'

Effect van deze aanpak

Het effect van deze aanpak is dat er meer rust komt voor ouders en kinderen. 'We horen van ouders dat ze blij zijn dat het kind hier op adem kan komen. We weten dat de keuze voor deze nieuwe school vaak zwaar is. De school is ver weg en onbekend. Als we met elkaar een goed gevoel hebben en goede afspraken met ouders maken, vertaalt zich dat naar hoe we de kinderen benaderen. Je ziet dat het meer rust geeft.'

Het effect van deze aanpak op de leerresultaten van de kinderen is niet systematisch onderzocht ('We gaan niet een deel van de kinderen uitsluiten van ondersteuning om zo het effect te zien'), maar de uitstroompopulatie scoort voor 90% op of boven de prognose.

Schoolprofiel

- De Annie M.G. Schmidtschool is een school voor speciaal basis onderwijs in Hilversum. De school stimuleert samen met ouders het welbevinden en leren van kinderen op basis van handelingsgericht werken.
- Zie verder de website van de school. Daarop staan ook de eerder genoemde filmpjes *Ga je mee naar de Annie* en *Een dag op de Annie*.

Contact

Voor nadere informatie: dhr. A. Blei, coördinator bovenbouw. Zie voor contactgegevens de website van de school.

(redactie, november 2012)